

EWA STOMPOR-CHRZAN, KAROLINA SĄDEK

Katedra Agroekologii, Wydział Biologiczno-Rolniczy,
Uniwersytet Rzeszowski, ul. Ćwiklińskiej 2, 35-601 Rzeszów
e-mail: estompor@univ.rzeszow.pl

DRZEWA EGZOTYCZNE NA TERENIE PARKU W ŁAŃCUCIE CZ.I. HISTORIA OGRODU ZAMKOWEGO I LOKALIZACJA DRZEW

W Ogrodzie Wewnętrznym Parku Zamkowego w Łańcucie występowało 16 gatunków reprezentowanych przez 66 drzew. Najwięcej nasadzeń stanowiły: kasztanowiec pospolity, świerk kłujący i żywotnik zachodni. Znacznie więcej – 269 drzew, należących do 18 gatunków rosło w Ogrodzie Zewnętrznym. Najczęściej występował: kasztanowiec pospolity, robinia akacjowa, dąb czerwony, daglezja, klon jesionolistny.

Słowa kluczowe: drzewa egzotyczne, lokalizacja, Park Zamkowy, Łańcut, historia

I. WSTĘP

Rozwój założeń ogrodowych przy polskich pałacach i dworach datuje się na XVIII i XIX w. Z tego okresu do dziś podziwiane są i budzą zachwyt założenia ogrodów krajobrazowych, oparte na układach i pięknie form naturalnych, mające niekiedy dwoistość formy (np. urządzenie ogrodów krajobrazowych obok ogrodów barokowych) oraz o charakterystycznych powiązaniach z otaczającym je krajobrazem [3].

Obecnie zabytkowe parki są cennym bogactwem przyrodniczym i kulturowym naszego kraju [4,6]. Ogółem w Polsce do 2006 r. zarejestrowano 5234 założeń parkowych i ogrodowych (łącznie pałacowych, zamkowych, dworskich i folwarcznych), w tym na Podkarpaciu 231 [7], wśród których najcenniejszym w kraju i w Europie jest zabytkowy park w Łańcucie, w stylu angielskim. Wraz z rezydencją magnacką stanowi on kompozycyjną dominantę zabytkowego zespołu miasta. Jego wartość historyczna jak i zachowany kaligraficzny styl, w którym formy geometryczne ośrodka pałacowego otoczone są naturalistyczną kompozycją, powiązaną alejami z otwartym krajobrazem, stanowią dzisiaj niepowtarzalną atrakcję turystyczną [2].

W opracowaniu przedstawiono lokalizację cennych gatunków drzew egzotycznych rosnących na terenie Ogródów Zamkowych w Łańcucie, na tle historycznych etapów kształtowania parku.

---

*Pracę recenzował: prof. dr hab. Krzysztof Kasprzak, Wyższa Szkoła Handlu i Usług, Poznań

II. RYS HISTORYCZNY OGRODÓW ZAMKOWYCH W ŁAŃCUCIE

Piękne łańcuckie ogrody, słynące ongiś w kraju i poza jego granicami wspaniałością urządzenia i bogactwem roślinności, składały się z trzech odrębnych założeń. Były to: Ogrody na Dolnem powstałe na przełomie XVI/XVII w., Ogrody na Górnem z XVII w. i Ogrody Zamkowe, z których obecnie istnieje tylko ogród przy Zamku [1,9]. Etapy jego powstawania opisała na podstawie dostępnych źródeł historycznych Baniukiewicz [1].

Początki tworzenia ogrodu przyzamkowego przypadają na drugą połowę XVIII i początek XIX w., kiedy właścicielami Łańcuta zostali - Stanisław Lubomirski (marszałek wielki koronny) (1720-1783) i jego żona Izabella z Czartoryskich Lubomirska (1733-1816). Był to okres wielkich przemian i przekształceń. Z inicjatywy Księżnej Izabelli przebudowano łańcucką siedzibę militarną Lubomirskich na rezydencję pałacowo-parkową. Rozpoczęto likwidację wału ziemnego przeprowadzając częściową niwelację terenu i adoptując go jako element krajobrazowy parku. Na uzyskanej w ten sposób przestrzeni stawiano budowle i zakładano ogród - początkowo od północy i wschodu, a następnie na całym terenie.

W końcu XVIII w. wokół pięcioboku fortyfikacji posadzono lipy, które tworzyły aleję spacerową, a obrzeża bastionów częściowo obsadzono włoskimi topolami - nowym gatunkiem wprowadzonym do Polski w połowie XVIII w. W narożu bastionu północno-zachodniego, koło Gloriety (wybudowanej w 1810 r.) oraz od zachodu, pomiędzy Zbrojownią a mostem zwodzonym, a także pomiędzy Oranżerią a mostem rosły regularne skupienia wysokiej roślinności. Również wokół Zamku od strony wschodniej i północnej posadzono równoległe szeregi różnych gatunków drzew tworząc swobodny układ dwóch alej.

Założenie ogrodowe obejmowało nie tylko teren w obrębie fosy i Zamku, ale także też część terenów przyległych, głównie na odcinku pomiędzy Zamkiem a Zameczkiem Romantycznym wzniesionym dla Izabelli przed rokiem 1807 (dzisiejszy teren od ul. T. Kościuszki do bramy). W wewnętrznej części parku zamkowego, przed wschodnią elewacją Zamku, rosły rzędy drzew, które łączyły się swobodnie z rozrzuconym drzewostanem w części południowej oraz północnej. Z dostępnych źródeł analizowanych przez Baniukiewicz [1] wynika, że w parku sadzono najczęściej drzewa liściaste, wśród których występowały gatunki egzotyczne: dęby, kasztanowce, orzechy (szary i czarny), płatany, klon jesionolistny, robinie białe, miłorząb chiński, surmia. Drzewa te jako pojedyncze egzemplarze lub w grupach, otaczały Zamek. Większość z nich przetrwała do dziś i stanowi ozdobę obecnego parku, podobnie jak sosna wejmutka rosnąca od północnej strony Oranżerii. Budynek Oranżerii powstał na bastionie południowo-zachodnim w latach 1799-1802 i stanowił uzupełnienie początkowo niedużego jeszcze ogrodu zamkowego. Znajdowało się w nim kilkadziesiąt drzew pomarańczowych, dwa cyprysy, wiele odmian kamelii, rododendron, magnolia i inne rośliny. Od południa Oranżerii oraz przed jej północną elewacją a także wokół Zamku znajdowały się klomby komponowane z różnych kwiatów, często sprowadzanych przez Księżną z innych ogrodów w kraju i zagranicą.

Po śmierci Księżnej Lubomirskiej, nowym właścicielem Łańcuta został jej wnuk - Alfred I Potocki (1784-1862), by kontynuować dalszy etap rozbudowy i przekształcania parku. Za jego czasów park od zachodu graniczył z miastem, od południa z folwarkiem na Górnem, a od północy i od wschodu przylegał do okolicznych pól. W tym czasie zniwelowano zupełnie nasyp ziemny, rozebrano bramę wjazdową i most zwodzony, a założono nowy most murowany. Od południowej strony ogrodu wewnętrznego wybudowano nad fosą Brzoskwiniarnię (1822-1824), a następnie Cytrynarnię i Figarnię (1832 r.), natomiast we wschodniej części ogrodu zewnętrznego wzniesiono Ujeżdżalnię (1828-30). W zewnętrznej części ogrodu, bez zmian pozostały: aleja otaczająca fosę i aleja dojazdowa od bramy do Zamku oraz sieć dróg w północno-wschodniej części parku, która miała charakter alejowy. Taki układ dróg pozostawał długo nie zmieniony.

Następny właściciel – syn Alfreda I, - Alfred II Józef (1817-89) rzadko przebywał w Łańcucie, toteż Zamek i otaczający go park znacznie podupadły. Brak konserwacji spowodował częściowe pozarastanie przejść, a ogród zdziczał i zarósł samosiewami. Prowadzone wówczas prace przez ogrodników nie były już tak wszechstronne a ich zasięg był znacznie węższy niż za czasów poprzednich właścicieli. Dopiero trzeci ordynat Łańcuta – Roman Potocki (1851-1915) i jego żona Elżbieta z Radziwiłłów Potocka przywrócili świetność Zamkowi, przekształconemu w nowoczesną, komfortowo urządzonej rezydencję, z przebudowanym parkiem.

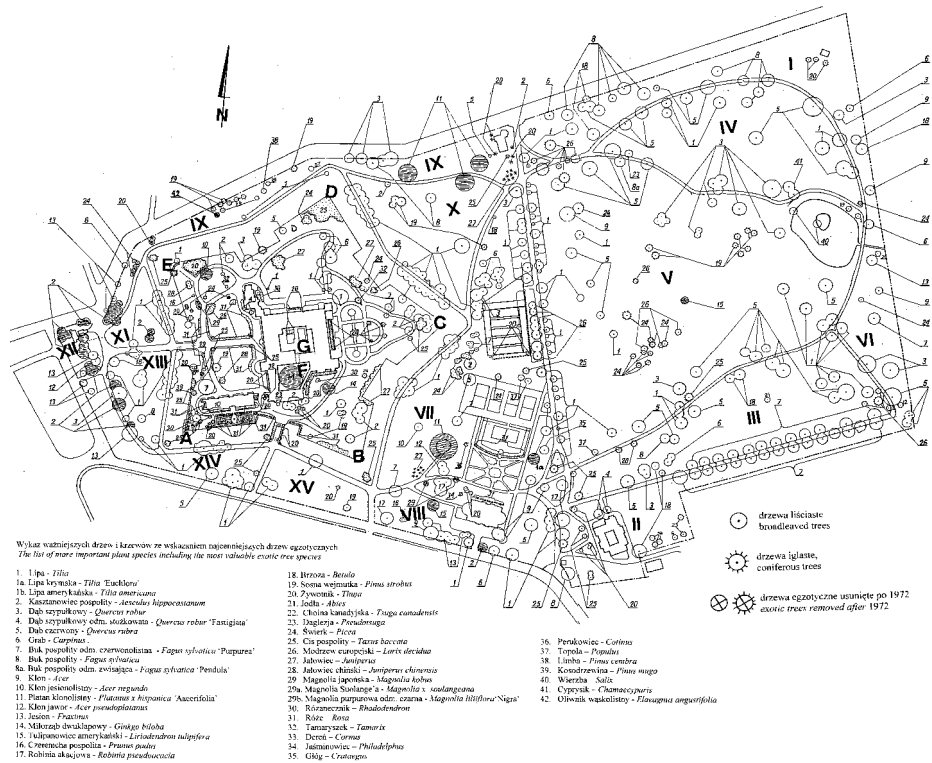
W 1890 r. istniejący wówczas park został dwukrotnie powiększony o tereny położone na wschód od Zamku i ogrodzony. W nowej części parku powstał duży angielski park krajobrazowy wykonany wg planu ogrodnika Maxwalda, sprowadzonego z Wiednia. W najniższej położonym miejscu nowego założenia, przy dębniku, zrobiono staw nad którym rosły krzewy, wierzby płaczące i byliny. Na całym terenie parku (mniej więcej w obecnych granicach) posadzono drzewa i krzewy liściaste z niewielką liczbą roślin iglastych, które w większości przetrwały do dzisiaj. W starej części parku wycięto stare drzewa rosnące przy Zamku, pozostawiając tylko parę egzemplarzy, założono strzyżone żywopłoty z tui np. wzdłuż wschodniej elewacji, mury zamkowe i pergole pokryto pnączami (bluszcz, glicynia, winobluszcz, dzikie wino). Od południowej strony, wzdłuż Oranżerii, założono Ogród Różany, a w jego sąsiedztwie Ogród Bylinowy, natomiast wzdłuż elewacji wschodniej Zamku powstał Ogród Włoski. Ponadto na terenie parku zakładano wiele kwietników, rabat i klombów, które zdobiły otoczenie wszystkich budynków i płaszczyzn trawnikowych, a także głębię parku. Dla dekoracji i podkreślenia walorów estetycznych wprowadzono do parku również rzeźby i rozstawiano wazy kamienne, fajansowe chińskie z dracenami, pelargoniami, petuniami i fuksjami.

Układ dróg na przełomie XIX i XX w. uległ zmianie i rozbudowie, zwłaszcza w nowej części parku. Na teren parku wewnętrznego prowadził nowy murowany most wjazdowy o zwirowej nawierzchni, którą wyłożono wszystkie drogi w parku. Zachodnia część parku miała symetryczny układ dróg, a na obu bastionach drogi tworzyły po dwie pętle, które w następnych latach przebudowano nadając im obecny układ. Strony północno-wschodnia i południowo-wschodnia otrzymały obecny układ podobnie jak drogi w parku zewnętrznym. Za czasów ostatniego właściciela Łańcuta - Alfreda Potockiego (1866-1958) w parku nie wprowadzono większych zmian. Taki układ pozostał do dnia dzisiejszego. W latach 1952, 1966-1969 i 1967-1970 przeprowadzono prace konserwatorskie zespołu pałacowo-parkowego. W 1965 r. na parterze Oranżerii założono Ogród Zimowy.

III. MATERIAŁ I METODY

Badania przeprowadzono w 2006 r. na terenie Parku Zamkowego w Łańcucie, w Ogrodzie Wewnętrznym i Zewnętrznym. Przedmiotem badań w okresie wiosenno-letnim i jesiennym były drzewa egzotyczne rosnące w wymienionych Ogrodach.

W oparciu o mapę Inwentaryzacyjną Zieleni założenia Pałacowo-Parkowego w Łańcucie [5] przeprowadzono podział Ogródów na sektory. Teren Ogrodu Wewnętrznego podzielono zgodnie z układem bastionów na następujące sektory: sektor **A** – bastion południowo-zachodni, sektor **B** – bastion południowo-wschodni, sektor **C** – bastion wschodni, sektor **D** – bastion północno-wschodni, sektor **E** – bastion północno-zachodni. Dodatkowo wydzielono sektory dla dwóch dziedzińców zamkowych: sektor **F** – dziedziniec zamkowy z platanem, sektor **G** – dziedziniec zamkowy z trejżem. Ogród Zewnętrzny podzielono na sektory od **I** do **XV**. Granice sektorów wyznaczały drogi parkowe (ryc. 1). Lokalizację drzew egzotycznych w sektorach Ogródów ustalono na podstawie materiałów inwentaryzacyjnych [1] i wizji lokalnej. Zidentyfikowane drzewa naniesiono na plan Parku Zamkowego, który wykonano wg [1] (ryc.1).

Rys. 1. Park Zamkowy w Łańcut – Ogród Wewnętrzny i Zewnętrzny [1]
 Fig. 1. Palace Park in Łańcut - Internal and External Gardens [1]

Lokalizację drzew egzotycznych w sektorach Ogrodów ustalono na podstawie materiałów inwentaryzacyjnych [1] i wizji lokalnej. Zidentyfikowane drzewa naniesiono na plan Parku Zamkowego, który wykonano wg planu Baniukiewicz [1] (ryc.1). Oznaczenie gatunków drzew egzotycznych i nazewnictwo przeprowadzono wg specjalistycznej literatury [8]. Opracowano zestawienia ilościowe i gatunkowe drzew egzotycznych rosnących w Ogródzie Wewnętrznym i Zewnętrznym parku.

IV. WYNIKI BADAŃ

Na podstawie materiałów inwentaryzacyjnych stwierdzono, że na terenie całego Parku w Łańcucie w 2006 roku, rosło 25 gatunków drzew egzotycznych o łącznej liczbie 335 egzemplarzy (tab.1).

Tabela 1 - Table 1

Drzewa egzotyczne rosnące w Ogródzie Wewnętrznym i Zewnętrznym Parku Zamkowego w Łańcucie (szt.) / *Exotic trees of the Internal and External Gardens of the Łańcut Park (piece)*

Lp. No	Gatunek / Type		Nazwa / Name		Ogród Wewnętrzny Internal Garden	Ogród Zewnętrzny External Garden
	Polska / Polish	Łacińska / Latin				
A - Ogród Wewnętrzny i Ogród Zewnętrzny / Internal Garden and External Garden						
1.	Choina kanadyjska	<i>Tsuga canadensis</i>			1	-
2.	Cyprysik Lawsona	<i>Chamaecyparis lawsoniana</i>			1	-
3.	Cyprysik groszkowy odm. szpilkowa	<i>Chamaecyparis pisifera</i> 'Squarrosa'			1	2
4.	Dąb czerwony	<i>Quercus rubra</i>			2	33
5.	Kasztanowiec pospolity	<i>Aesculus hippocastanum</i>			18	102
6.	Klon jesionolistny	<i>Acer negundo</i>			2	18
7.	Magnolia japońska	<i>Magnolia kobus</i>			2	-
8.	Magnolia purpurowa odm. czarna	<i>Magnolia liliiflora</i> 'Nigra'			3	-
9.	Miłorząb dwuklapowy	<i>Ginkgo biloba</i>			1	-
10.	Morwa biała	<i>Morus alba</i>			1	-
11.	Platan klonolistny	<i>Platanus</i> x <i>hispanica</i> 'Acerifolia'			1	5
12.	Robinia akacjowa	<i>Robinia pseudoacacia</i>			5	41
13.	Sosna wejmutka	<i>Pinus strobus</i>			3	11
14.	Świerk kłujący	<i>Picea pungens</i>			7	3
15.	Żywotnik olbrzymi	<i>Thuja plicata</i>			5	-
16.	Żywotnik zachodni	<i>Thuja occidentalis</i>			13	8
Razem / Total					66	223
B – Ogród Zewnętrzny / External Garden						
17.	Daglezja	<i>Pseudotsuga menziesii</i>			-	28
18.	Klon srebrzysty	<i>Acer saccharinum</i>			-	3
19.	Lipa amerykańska	<i>Tilia americana</i>			-	1
20.	Lipa krymska	<i>Tilia 'Euchlora'</i>			-	1
21.	Magnolia Soulange'a	<i>Magnolia x soulangeana</i>			-	2
22.	Oliwnik wąskolistny	<i>Elaeagnus angustifolia</i>			-	1
23.	Sofora chińska	<i>Sophora japonica</i>			-	1
24.	Sumak octowiec	<i>Rhus typhina</i>			-	7
25.	Tulipanowiec amerykański	<i>Liriodendron tulipifera</i>			-	2
Razem / Total					0	46

Tabela 2 - Table 2

Lokalizacja drzew egzotycznych w sektorach Ogrodu Wewnętrznego
 Location of exotic trees in the Internal Garden's sectors

Sektor Sector	Lp. No	Gatunek i Nazwa / Type and Name		Liczba drzew Number of trees	Ogółem liczba drzew w sektorze Total number of trees in the sector
		Polska / Polish	Łacińska / Latin		
A	1.	Choina kanadyjska	<i>Pseudotsuga canadensis</i>	1	4
	2.	Magnolia japońska	<i>Magnolia kobus</i>	2	
	3.	Sosna wejmutka	<i>Pinus strobus</i>	1	
B	1.	Kasztanowiec pospolity	<i>Aesculus hippocastanum</i>	7	16
	2.	Miłorząb dwuklapowy	<i>Ginkgo biloba</i>	1	
	3.	Morwa biała	<i>Morus alba</i>	1	
	4.	Sosna wejmutka	<i>Pinus strobus</i>	1	
	5.	Świerk klujący	<i>Picea pungens</i>	1	
	6.	Żywotnik zachodni	<i>Thuja occidentalis</i>	4	
	7.	Żywotnik zachodni - odm. złotawa	<i>Thuja occidentalis</i> 'Aurescens'	1	
C	1.	Kasztanowiec pospolity	<i>Aesculus hippocastanum</i>	8	8
D	1.	Cyprysik Lawsona	<i>Chamaecyparis lawsoniana</i>	1	17
	2.	Dąb czerwony	<i>Quercus rubra</i>	2	
	3.	Kasztanowiec pospolity	<i>Aesculus hippocastanum</i>	1	
	4.	Klon jesionolistny odm. odeska	<i>Acer negundo</i> 'Odessanum'	1	
	5.	Robinia akacja	<i>Robinia pseudoacacia</i>	5	
	6.	Sosna wejmutka	<i>Pinus strobus</i>	1	
	7.	Świerk klująca odm. sina	<i>Picea pungens</i> 'Glauc'	4	
	8.	Żywotnik zachodni odm. złotawa	<i>Thuja occidentalis</i> 'Aurescens'	2	
E	1.	Cyprysik groszkowy	<i>Chamaecyparis pisifera</i>	1	20
	2.	Magnolia purpurowa odm. czarna	<i>Magnolia liliiflora</i> 'Nigra'	3	
	3.	Kasztanowiec pospolity	<i>Aesculus hippocastanum</i>	2	
	4.	Klon jesionolistny odm. odeska	<i>Acer negundo</i> 'Odessanum'	1	
	5.	Świerk klujący odm. sina	<i>Picea pungens</i> 'Glauc'	2	
	6.	Żywotnik olbrzymi	<i>Thuja plicata</i>	5	
	7.	Żywotnik zachodni	<i>Thuja occidentalis</i>	5	
	8.	Żywotnik zachodni odm. złotawa	<i>Thuja occidentalis</i> 'Aurescens'	1	
F	1.	Platan klonolistny	<i>Platanus x hispanica</i> 'Acerifolia'	1	1
Razem / Total				66	66

W Ogrodzie Wewnętrznym zidentyfikowano 16 gatunków, reprezentowanych przez 66 drzew. Były to: morwa biała (*Morus alba*), choina kanadyjska (*Tsuga canadensis*), cyprysik Lawsona (*Chamaecyparis lawsoniana*), magnolia japońska (*Magnolia kobus*), miłorząb dwuklapowy (*Ginkgo biloba*), magnolia purpurowa odm. czarna (*Magnolia liliiflora* 'Nigra') żywotnik olbrzymi (*Thuja plicata*), dąb czerwony (*Quercus rubra*), żywotnik zachodni (*Thuja occidentalis*), klon jesionolistny (*Acer negundo*), robienia akacja (*Robinia pseudoacacia*), kasztanowiec

Tabela 3 - Table 3

Lokalizacja drzew egzotycznych w sektorach Ogrodu Zewnętrznego
 Location of exotic trees in the External Garden's sectors

Sektor Sector	Lp. No	Gatunek / Type	Nazwa / Name	Liczba drzew Number of trees	Ogółem liczba drzew w sekto- rze / Total number of trees in the sector
		Polska / Polish	Łacińska / Latin		
I	1.	Dąb czerwony	<i>Quercus rubra</i>	2	32
	2.	Kasztanowiec pospolity	<i>Aesculus hippocastanum</i>	11	
	3.	Klon jesionolistny	<i>Acer negundo</i>	3	
	4.	Lipa amerykańska	<i>Tilia americana</i>	1	
	5.	Robinia akacja	<i>Robinia pseudoacacia</i>	15	
II	1.	Daglezja zielona	<i>Pseudotsuga menziesii</i>	7	49
	2.	Daglezja zielona odm. sina	<i>Pseudotsuga menziesii var. glauca</i>	1	
	3.	Dąb czerwony	<i>Quercus rubra</i>	1	
	4.	Kasztanowiec pospolity	<i>Aesculus hippocastanum</i>	6	
	5.	Klon jesionolistny	<i>Acer negundo</i>	14	
	6.	Robinia akacja	<i>Robinia pseudoacacia</i>	11	
	7.	Sumak octowiec	<i>Rhus typhina</i>	7	
	8.	Żywotnik zachodni - odm. bujna - odm. stożkowata	<i>Thuja occidentalis</i> - 'Wareana' - 'Fastigiata'	1 1	
III	1.	Dąb czerwony	<i>Quercus rubra</i>	9	12
	2.	Kasztanowiec pospolity	<i>Aesculus hippocastanum</i>	2	
	3.	Klon srebrzysty	<i>Acer saccharinum</i>	1	
IV	1.	Cyprysyk groszkowy odm. szpilkowata	<i>Chamaecyparis pisifera</i> 'Squarrosa'	2	13
	2.	Daglezja zielona odm. sina	<i>Pseudotsuga menziesii var. glauca</i>	1	
	3.	Dąb czerwony	<i>Quercus rubra</i>	8	
	4.	Sosna wejmutka	<i>Pinus strobus</i>	1	
	5.	Świerk klujący odm. sina	<i>Picea pungens</i> 'Glaucua'	1	
V	1.	Dąb czerwony	<i>Quercus rubra</i>	8	22
	2.	Kasztanowiec pospolity	<i>Aesculus hippocastanum</i>	6	
	3.	Klon srebrzysty odm. strzępolistna	<i>Acer saccharinum</i> var. <i>laciniatum</i>	1	
	4.	Sosna wejmutka	<i>Pinus strobus</i>	5	
	5.	Świerk klujący odm. sina	<i>Picea pungens</i> 'Glaucua'	1	
	6.	Tulipanowiec amerykański	<i>Liriodendron tulipifera</i>	1	
VI	1.	Dąb czerwony	<i>Quercus rubra</i>	1	2
	2.	Kasztanowiec pospolity	<i>Aesculus hippocastanum</i>	1	
VII	1.	Daglezja zielona odm. sina	<i>Pseudotsuga menziesii var. glauca</i>	9	20
	2.	Kasztanowiec pospolity	<i>Aesculus hippocastanum</i>	3	
	3.	Lipa krymska	<i>Tilia 'Euchlora'</i>	1	
	4.	Sofora chińska	<i>Sophora japonica</i>	1	
	5.	Platan klonolistny	<i>Platanus x hispanica</i> 'Acerifolia'	1	
	6.	Robinia akacja	<i>Robinia pseudoacacia</i>	1	
	7.	Sosna wejmutka	<i>Pinus strobus</i>	1	
	8.	Świerk klujący odm. sina	<i>Picea pungens</i> 'Glaucua'	1	
	9.	Żywotnik zachodni	<i>Thuja occidentalis</i>	2	

VIII	1.	Daglezja zielona	<i>Pseudotsuga menziesii</i>	2	31
	2.	Dąb czerwony	<i>Quercus rubra</i>	3	
	3.	Kasztanowiec pospolity	<i>Aesculus hippocastanum</i>	13	
	4.	Klon jesionolistny	<i>Acer negundo</i>	1	
	5.	Klon srebrzysty	<i>Acer saccharinum</i>	1	
	6.	Magnolia Soulange'a	<i>Magnolia soulangeana</i>	2	
	7.	Robinia akacjowa	<i>Robinia pseudoacacia</i>	7	
	8.	Tulipanowiec amerykański	<i>Liriodendron tulipifera</i>	1	
	9.	Żywotnik zachodni	<i>Thuja occidentalis</i>	1	
IX	1.	Daglezja zielona	<i>Pseudotsuga menziesii</i>	4	20
	2.	Kasztanowiec pospolity	<i>Aesculus hippocastanum</i>	3	
	3.	Oliwnik wąskolistny	<i>Elaeagnus angustifolia</i>	1	
	4.	Platan klonolistny	<i>Platanus x hispanica</i> 'Acerifolia'	2	
	5.	Robinia akacjowa	<i>Robinia pseudoacacia</i>	5	
	6.	Sosna wejmutka	<i>Pinus strobus</i>	2	
	7.	Żywotnik zachodni odm. bujna	<i>Thuja occidentalis</i> 'Wareana'	2 1	
X	1.	Kasztanowiec pospolity	<i>Aesculus hippocastanum</i>	1	3
	2.	Platan klonolistny	<i>Platanus x hispanica</i> 'Acerifolia'	1	
	3.	Sosna wejmutka	<i>Pinus strobus</i>	1	
XI	1.	Daglezja zielona	<i>Pseudotsuga menziesii</i>	3	14
	2.	Kasztanowiec pospolity	<i>Aesculus hippocastanum</i>	11	
XII	1.	Daglezja zielona odm. sina	<i>Pseudotsuga menziesii</i> var. <i>glauca</i>	1	15
	2.	Kasztanowiec pospolity	<i>Aesculus hippocastanum</i>	14	
	1.	Kasztanowiec pospolity	<i>Aesculus hippocastanum</i>	3	
	2.	Platan klonolistny	<i>Platanus x hispanica</i> 'Acerifolia'	1	
XIV	1.	Dąb czerwony	<i>Quercus rubra</i>	1	24
	2.	Kasztanowiec pospolity	<i>Aesculus hippocastanum</i>	22	
	3.	Robinia akacjowa	<i>Robinia pseudoacacia</i>	1	
XV	1.	Kasztanowiec pospolity	<i>Aesculus hippocastanum</i>	6	8
	2.	Robinia akacjowa	<i>Robinia pseudoacacia</i>	1	
	3.	Sosna wejmutka	<i>Pinus strobus</i>	1	
Razem				269	269

pospolity (*Aesculus hippocastanum*), platan klonolistny (*Platanus x hispanica* 'Acerifolia'), cyprysik groszkowy (*Chamaecyparis pisifera*), świerk kłujący (*Picea pungens*) i sosna wejmutka (*Pinus strobus*) (tab.1A, rys. 1).

Dziewięć w.w od końca tabeli gatunków, które łącznie liczyły 275 drzew, rosło nie tylko w Ogrodzie Wewnętrznym, ale także i w Ogrodzie Zewnętrznym (tab.1A, rys.1).

Ponadto w Ogrodzie Zewnętrznym występowało jeszcze 9 innych gatunków: daglezja zielona (*Pseudotsuga menziesii*), klon srebrzysty (*Acer saccharinum*), lipa amerykańska (*Tilia americana*), lipa krymska (*Tilia* 'Euchlora'), magnolia Soulange'a (*Magnolia x soulangeana*), oliwnik wąskolistny (*Elaeagnus angustifolia*), sofora chińska (*Sophora japonica*), sumak octowicy (*Rhus typhina*) i tulipanowiec amerykański (*Liriodendron tulipifera*). Łącznie tych drzew w Ogrodzie Zewnętrznym było 46 sztuk (tab. 1B, rys.1).

W Ogrodzie Wewnętrznym, w ogólnej liczbie drzew egzotycznych (66 szt.) najczęściej nasadzeń stanowiły: kasztanowiec pospolity (18 szt.), żywotnik zachodni (13 szt.), świerk kłujący (7 szt.), robinia akacjowa (5 szt.), żywotnik olbrzymi (5 szt.) (tab. 1A, rys.1).

Najwięcej gatunków rosło w sektorze E (bastion północno-zachodni) – 8, w sektorze D (bastion północno-wschodni) – 8 gatunków i w sektorze B (bastion południowo-wschodni) – 7. Sektory te były najliczniej reprezentowane przez drzewa egzotyczne, a gatunkami najczęściej rosnącymi tu były: żywotnik olbrzymi (5 szt.) i żywotnik zachodni (5 szt.) – sektor E, robinia akacjowa (5 szt.) i świerk kłujący odm. sina (4 szt.) – sektor D oraz kasztanowiec pospolity (7 szt.) i żywotnik zachodni (5 szt.) – sektor B (tab. 2, rys.1).

W Ogrodzie Zewnętrznym rosło 269 drzew, a gatunkami najczęściej występującymi były: kasztanowiec pospolity (102 szt.), robinia akacjowa (41 szt.), dąb czerwony (33 szt.), dagleżja (28 szt.) i klon jesionolistny (18 szt.) (tab. 1. A, B, rys.1).

Najwięcej gatunków (8 i 9) odnotowano w sektorze II, VII i VIII. Sektory: II (49 szt.) i VIII (31 szt.) były najliczniej reprezentowane przez drzewa obce. Gatunki dominujące w sektorze II to: klon jesionolistny (14 szt.) i robinia akacjowa (11 szt.), a w sektorze VIII: kasztanowiec pospolity (13 szt.) i robinia akacjowa (7 szt.) (tab. 3, rys.1).

V. PODSUMOWANIE

Założenie pałacowo-parkowe w Łańcucie, tradycyjnie odwiedzane przez turystów, jest jednym z najciekawszych obiektów historycznych w Polsce. Znajduje się tu wiele cennych, zabytkowych obiektów budowlanych, rzeźb oraz bogactwo tworów przyrodniczych. We współczesnym parku występują elementy pierwotnego założenia ogrodu przyzamkowego oraz elementy kolejnych jego przekształceń w park krajobrazowy, co stanowi cenne źródło wiedzy dla historyków, a dla przyrodników obiekt badań. Inna rola parku – to edukacja przyrodnicza dla uczniów szkolnictwa niższego i studentów, natomiast dla mieszkańców Łańcuta, park pełni funkcję społeczno – wypoczynkową, zapewniając im atrakcyjny wypoczynek i dostarczając wielu wrażeń estetycznych.

VI. LITERATURA

1. Baniukiewicz E.: Park w Łańcucie. Arkady. Warszawa. 1972.
2. Bogdanowski J.: Polskie ogrody ozdobne. Arkady. Warszawa. 2000.
3. Charageat M.: Sztuka ogrodów. Wyd. Artystyczne i Filmowe. Warszawa. s. 222-226. 1978.
4. Fabiańska P.: Rola parków w krajobrazie wsi. VI Forum Architektury Krajobrazu. Krajobraz i ogród wiejski. T.1.Nowe idee i metody w architekturze krajobrazu. Lublin. s. 165-175. 2003.
5. Lisowska M., Marconi-Betke A.: Park Zamkowy w Łańcucie – Inwentaryzacja zieleni całości założenia. Ośrodek Ochrony Zabytkowego Krajobrazu. Narodowa Instytucja Kultury. Warszawa. 2000.
6. Majdecki L.: Ochrona i konserwacja zabytkowych założeń ogrodowych. PWN. Warszawa. 1993.
7. Ochrona środowiska. GUS. Warszawa. s. 317. 2007.
8. Seneta W., Dolatowski J.: Dendrologia. PWN. Warszawa. 2003.
9. Wojtowicz W. K.: Ogrody i parki Łańcuta. [w:] Ogrody rezydencji magnackich XVIII-XIX w. W Europie Środkowej i Wschodniej oraz problemy ich ochrony. Ogrody Potockich. Studia i Materiały. Ogrody. 8. s. 29-31. 2000.

EXOTIC TREES IN THE PARK IN ŁAŃCUT
PART I. HISTORY OF PALACE PARK AND LOCATION OF TREES

Summary

There were sixteen species represented by sixty-six trees in the Internal Garden. The most numerous were: horse chestnut, blue spruce, northern white-cedar. Many more trees (269), representing eighteen species occurred in the External Garden. The most common were: horse chestnut, black locust, red oak, Douglas fir and ash maple.

Key words: *trees of exotic, location, Palace Park, Łańcut, history*